

onnan magával, és a szovjet valóság iránti csodálatával az elvakultak nagylétszámú csoportjához tartozott, akik „látták ugyan, de nem hittek a szemüknek”.

A kommunista rendszer gaztetteinek felfogása csak lassan változott meg, az áttörést Alekszandr Solzsenyicin memoárja, a „Gulag-szigetcsoport” hozta meg. A könyv nem csupán bejárta a világot, hanem tökéletesen le is leplezte a totalitárius társadalom praktikáit, megnevezte forrásait, céljait és irányulását. Miért tartott ennyi évig felébredni a totalitárius kommunista társadalom megfigyelése és elítélése után? Solzsenyicin művének sikerét irodalmon kívüli összefüggésekben is meg kell vizsgálni. Pontosan ő az ugyanis, aki igazolja a közismert tényt, hogy sorsunkat nem elég

megszenvadni, megérteni, megnevezni a problémát, és akár egy egyszerű könyvet írni belőle. Mindez kevés. Ahhoz, hogy a könyv teljesítse célját, hogy változtasson a világ, de legalább is néhány tucat ember szemléletén, ahhoz az embernek ki kell adnia saját magát, saját életét is – kiadnia, feltenni a totális önkény szerencsejátékán. Solzsenyicin mérhetetlen bátorságot mutatott, és nyert ezen a szerencsejátékon, bizonyára azért, mert olyan erősen hitt az igazságban, és bizonyára azért is, mert a GULAG százezernyi foglyának hulláhegyeit egyszerűen nem lehetett már nem észrevenni.

Megjegyzendő, hogy a kommunizmus, mint minden totalitárius rezsím, egy óriási börtönmatrjoska. A legnagyobb lágerben, amit tankok

és repülőök őriznek, benne rejlik egy másik, szögesdrótkerítéssel körülvéve, abban egy még kisebb, és abban is egy még kisebb, és így tovább, egészen az egyes emberig, aki pedig a legvégén önmagába zárul.

A gaztett vezérkara, az eltorzított törvényesség, az állami terror, más szóval a hétköznapi gyakorlat, kitermelte az apatikus ember tökéletes modelljét. Apátiája védi meg önmagát, saját tetteitől. Ebben a társadalomban az egyéni lázadás eleve pusztulásra van ítélve.

BALÁZS ANDREA FORDÍTÁSA

PETER JUŠČÁK

...a nezabudni na labute!

... és ne feledd a hattyúkat!

A vagonban a legidősebb egy magas, előkelő, feketehajú lengyel nő volt. Körülötte minden, a tekintete, a mozgása, a taglejtései, a beszéde a nemesi méltóság különös és megközelíthetetlen atmoszféráját árasztotta magából. Magasból tekintett le a szerencsétlen arcokra, a nők zavart beszédét alig észrevehető gúnyos mosollyal hallgatta, nem vett részt a vitákban, nem is keveredett közéjük. Ült a maga deszkáján, hallgatagon bámulta a szemben lévő deszkafalat, és közönyösen hallgatta kétségbeesett találgatásait. Órákkal később, amikor a nőket már kimerítették a meddő elmélkedések, lakonikusan megjegyezte:

– Hiábavaló fecsegés. Biztosan Szibériába visznek minket.

Csönd lett, és nyomban utána mintha verebek közé lóttek volna. Először a lengyel nők csődültek oda köré és kérdésekkel ostromolták, honnan tudja ezt, miből következtette ezt ki, miért is vinnék őket Szibériába? Mi ez az esztelenség?

Nyugtalanok lettek a szlovákiai nők is, megértették, min civakodnak, és fordítottak a magyaroknak, németeknek, románoknak. A vagonban bábeli zűrzavar és kiáltozás támadt, a nők egymást túlkiabálva veszekedtek, a sarokból sírás hallatszott. A lengyel nő hallgatott, többet nem óhajtott nyilatkozni. Tinda, aki jól értett németül és lengyelül is, feldühödött. Megragadta a túl okos nemesasszonyt kabátja gallérjánál fogva, és előre-hátra rángatta, cibálta a gallért, közben felváltva kiabált németül és lengyelül:

– Honnan tudod?! Ki mondta ezt neked?!

A megtámadott hölgy nem próbált meg védekezni. Hagyta, hogy úgy ráncigálják, mintha vándorlásuknak ő lenne az igazi okozója, és megvárta, míg támadója lenyugszik. A többiek beavatkoztak és a kasub nőt elvonszolták a sarokba, hogy félreeső helyen tombolja ki magát. Még egy ideig dobogott a lábaival, ütötte ököllal a deszkafalat és siránkozott, nem megyek, nem megyek, nem megyek... a többi utas pedig nyugtatgatta és csitítgatta. Le is nyugodott, de már késő volt, a nyugtalanság már szabadjárta volt eresztve, megtelepedett a nők között, és az ismeretlen vidéken velük együtt vándorolt. Egy karcsú, magyar nő, akinek hosszú fehér sál volt a nyakában, megpróbálta az elromlott viszonyokat rendbe hozni. Danutára mutatott és kérte:

– Mondja meg neki valaki lengyelül, hogy bocsásson meg ennek az örült német nőnek!

Irena vállalta ezt magára, lefordította a kérését, és a fehér sálás magyar nőnek egyre nagyobb lett a becsülete.

– Miféle megbocsátás – felelte a megsértett lengyel nő. – Már el is felejtettem...

Katalin megörült. Tett néhány tánclépést, kezével intett, mint egy balett-táncosnő, s ezzel váratlan könnyedséget vitt a nők közé. A vagon homályában jobb irányba kezdett elmozdulni valami.

– Ez mind csak színjáték! – jelentette ki. – Nem szabad elhinnetek, hogy minden, ami történik, tényleg valóságos. Nem az. És minden játék véget ér egyszer!

A megtámadott dáma megigazgatta kócos haját és szomorúan almosolyodott:

– Igen, ez színjáték...

A magyar nő Irena mellé ült, átkarolta a vállát, mint egy jó barátnő, és örült, hogy van itt valaki, aki tud magyarul.

Csak színjáték minden, őrajta a kabát alatt színházi kosztüm van, krémszínű blúz és fekete bő szoknya, a játék folytatódik. Nem érti ezt a darabot, de az előfordul, hogy a színész nem érti saját szerepét, előfordul, hogy végigfutja színészi pályáját, meghajol a közönség előtt és nem tudja, hogy a megírt szerep minden mélységét sikerült-e érintenie. Sőt, olyan darabok is vannak, amelyekben hemzsegnek a különleges fordulatok, és évek telnek el, mire a nézők és a színészek előtt is feltárul a cselekmény minden rejtett zuga.

Irena feküdt, Katalin pedig mellette ült, simogatta a haját és arról mesélt, hogyan vezette őt a színház ebbe az átkozott vonatba. Milyen ártatlanul kezdődött minden. A miskolci színház előtt május végén megállt egy kocsi, s egy kedélyes öregúr lépett be nemcsak az épületbe, hanem a színész- és táncosnő Katalinnak az életébe is. Már az ajtóban harsányan éltette a művészeket, a színházat, a művészetet, az előadás után pedig nagy lakomát rendezett. Cigányokat hívatott, meghívta a megmaradt városi előkelőséget, akik még nem menekültek el a front elől, és hagyta, hogy körülugrálják a fiatal színésznőket. Állítólag az oroszok már a kapuk előtt voltak, de a színházi mulatozás ennek ellenére következő nap is folytatódott. A cigányzenét jó volt hallgatni, jó volt táncolni rá és sírni rajta, és a mecénás énekelt, táncba vitte a színésznőket, szórakozott, s egy kicsit sírdogált is. A borral természetesen nem takarékoskodtak. Isten verte család, kiáltotta, és a cigányok homlokára bankókat rágasztott, a színésznőeknek pedig összehajtogatva szurkálta be a dekoltázsukba. Így ünnepelte méltatlan családjá fölötti győzelmét, akik türelmetlenül várták Kassán a halálát. Mikor már nem bírták kivárni, az ideges örökösök úgy döntöttek, hogy felgyorsítják legalább a vagyon áramlását. Mikor István nagypapa megtudta, hogy unokaöccsei egy híres szállodától akarják megfosztani őt, gyorsan meghíúsította szemtelen terveiket, és a szállodát váratlanul neveltséges összegért eladta! Hirtelen úgy érezte, hogy a halált, amit annyira

hívogattak, elrúgta magától, és valami rendkívül nagy teherből szabadult meg. Felszállt egy bricskára, és máris a színházban volt a pénzzel együtt, csak pár percnyire a gonosz családtól, de mérföldekre becstelen szándékaiktól.

A vidám öreg megtalálta elveszett méltóságát, s mellette egy újfajta öntudat is kezdett éledni benne. Máris úgy érezte magát, mint egy tábornok a katonái között, és kiadott egy rendkívül szerencsétlen parancsot. Bármiféle hátsó szándék nélkül megparancsolta, hogy a színházi kelléktárból hozzák neki ide a szállodai alkalmazott egyenruháját.

– Kedveseim, pikoló-egyenruhában kezdtem, s most ahhoz tértem vissza! – jelentette ki pohárral a kezében, s már reggeltől újabb pohárköszöntőkre adott ki katonai parancsokat.

Még alig pirkadt, amikor felszállt a bricskára két színésznővel, Katalinnal és Zsuzsával, meg egy újabb hordó borral. A cigányzenekarnak másik kocsit rendelt, és nagy zenebonával indultak útnak. A reggel kellemetlen volt és hideg, az ügető lovakból pára szállt fel, körülöttük vidámság és pajkosság mindenütt. Irány Tokaj, adta ki a parancsot István. A mulatozók közül senki sem látott okot az óvatosságra, talán ezért indultak éppen ebbe az irányba, éppen az ellenkezőbe, mint ami hasznukra lett volna.

Alighogy kiértek a városból, orosz járőrök állították meg őket. A remény, hogy a vidéki utakon átsurrannak majd, szertefoszlott, a dühös katonák pedig a szilaj társaság iránt egyáltalán nem voltak megértéssel. Először a bort vették el tőlük, s mikor megállapították, hogy igazi, újabb katonák tűntek fel. Erővel leráncigálták a bricskáról mindkét színésznőt, s a helyzet kezdett veszélyes lenni. Az őrző katonák elöl az utolsó percben mentette meg őket az orosz parancsnok. Géppisztolyával a nyugdíjas szállodatulajdonos egyenruhájára mutatott és valamit ordított. A megrettent mongolok akarva-akaratlan elengedték a két nőt és a magyar hadsereg szállodai egyenruhát öltött tábornokára, Istvánra vetették magukat. A cigányokat hazazavarták, az ijedt Katalint pedig Zsuzsával együtt felrakták egy teherautóra az összezsarodott István mellé. Csak egy nagy félreértésről van szó, vigasztalták magukat, a tévedés tisztázódik, s őket is hazaengedik, mint a cigányokat a hegedűkkel. A vidék hajnali ködbe burkolózott, a nap szépnek ígérkezett. Emberek, katonák, lovak, katonai teherautók, vezényszavak, foglyok, úgy tűnt, mintha úgy mozognának ebben a kora reggeli fronti életben, akár egy rossz álomban. Bezárták őket egy kocsmába. A zsinóros egyenruhás, újdonsült tábornok megpróbálta elmagyarázni, hogy ruházata a szállodai küldönc kosztümje a színdarabokban, semmi köze a hadsereghez és a harci feladatokhoz. Csak hogy senki nem értette, mit mond, az orosz felderítők pedig nehezen szabadtak attól a képzettől, hogy egy magas rangú tábornokot ejtettek foglyul. A különleges zsákmányt elvezették egy helyiségbe, amely tele volt további foglyokkal. És Katalin? A tábornokot úgy látta utoljára, amint éppen egy teherautó vezetőfülkéjébe taszigálták be. Zsuzsát még aznap este elvitték, ki tudja, hová. Sokáig remélte, hogy a színjáték, mely váratlanul kaotikussá vált, félbeszakad, s a főszereplőket kiengedik a színpadról az öltözőbe. Ehelyett hosszú hónapokon át érthetetlen kérdésekkel gyötörték kémnői karrierjével kapcsolatban, végül pedig elítélték. Fél évvel később már egy vonat vitte, ki tudja, hová, míg ez az idős lengyel nő hanyagul oda nem vetette, hogy biztosan Szibériába viszik őket.

Irena tehetetlenül feküdt a vagonban a priccsen, és kétségbeesett szemrehányásokkal illetve magát macakssága miatt. A disznószemű orosz vizsgálótiszt győzelemittas arcot vágott és egyúttal egy kissé titokzatosat is. Dohányzott, a szájából füstgomolyagokat eregetett, melyek úgy keringtek ívelő homloka körül, mint vérszjósó kigyók, hozzádörgölöztek sötét, sörtés hajához. Nyugodt hangon beszélt, és rendíthetetlenül meg volt győződve a nő bűnösségéről. A bizonyítékok, állította, egyértelműen ellene vallanak. Először is, átlépte

a frontvonalat Liptószentmiklós és Poprad között. Miért, kinek a segítségével? A magyarázatot, hogy a lánya kórházban fekszik, és a frontvonalon átkelve őt akarta meglátogatni, teljesen nevetségesnek találta. A nő pocakja sem nyomasztotta túlságosan, ellenkezőleg, rámutatott az ujjával és felsóhajtott:

– Ez meg itt csak egy figyelemelterelő manőver.

Irenának úgy tűnt, mintha egy másik bolygón találta volna magát, nem érzett semmit, nem hitt a saját füleinek, és ennyi érzéketlenségtől szédülni kezdett a feje. Na és a bizonyítékok?

A szigorú vizsgálótiszt csizmájával belerúgott az ajtóba és egy fiatal katonára behozta Hitler képét. Nézte a vezér dühödő arcát, vizsgálta a képet és a képkeretet, nem arról a képről van-e véletlenül szó, amit ő maga vitt fel a padlásra. Ezt nem lehetett egyértelműen megmondani, hiszen a politikusok hasonló képeit bármelyik papírboltban be lehetett szerezni, ott voltak ki-függesztve minden hivatalban és néhány családnál is. A vizsgálótiszt elvigyogrodott és megerősítette, hogy a képet az ő házukban találták. Egyéb bizonyítékokra nincs szükség. És még valami: Irena Kalaschová, aki német származású, szlovákul és németül is beszél, ért továbbá magyarul, lengyelül, és amint látjuk, oroszul is. A vizsgálóbizottság előtt tehát minden világos. A végső szót pedig a rendkívüli tanács mondja ki.

Kémnő a saját házában? Forgott vele a világ. Kezdte megérteni, hogy mi is történik valójában.

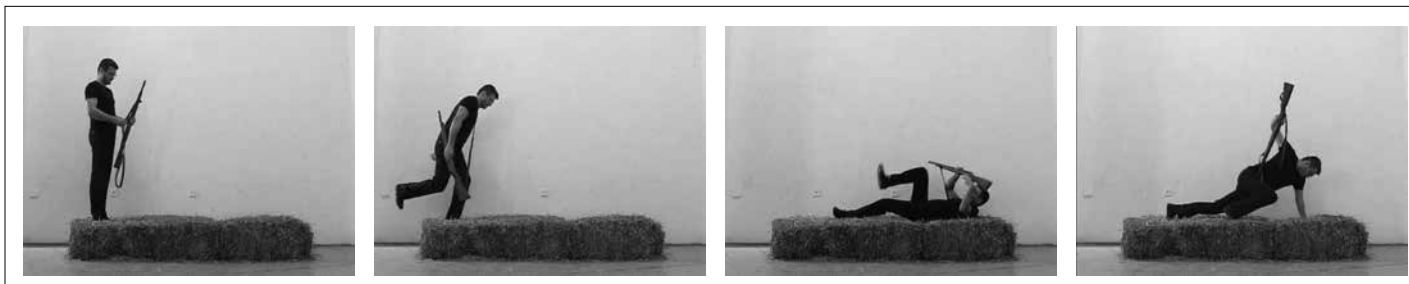
Az egyik állomáson egész éjjel és egész rákövetkező nap álltak. Reggel a vonat továbbindult és meghiúsította a visszatérés további reményét. Hamarosan szülni fog. Mi lesz a gyerekkel? S mi lesz veled? Eszébe jutott a kis imádságoskönyv, csak az maradt egész mostanáig nála. Kitép egy oldalt, ráírja a címét és egy kérést, hogy juttassák el az adott címre az üzenetét. Ha esetleg valaki megtalálná a levélkét és elküldené... A medzevi, fiatalka Sorgerovának volt ceruzája, sőt, még kislólja is. Irena az ujját a szájához emelve intette őt hallgatásra, majd elvonult a saját priccsére. Kinyitotta az imádságos könyvet, és egy üres lapra ráírta:

Küldjék a következő címre: Johann Kalasch, Karai Jakub utca 3, Kézmárk, Szlovákia. Vonattal visznek minket Oroszországba. Irena Kalaschová.

Kitépte a lapot és a levélkét átdugta a résen. Sose lehet tudni, adná Isten, hogy valaki a sínek mellett járva megtalálja. Sorgerová kért egy másik üres lapot, azt, amelyik a végén van, súgta. Irena nem habozott és egy kis idő múlva már úton is volt a következő üzenet a vonatból Medzevbe. Kezdeményezésük azonban nem maradhatott titokban a vagonban. A nők körülfojták Irenát, húzkodták a kezét, kérelték, papírt és ceruzát követeltek, ők is akarnak üzenetet küldeni, nekik is otthon van a férjük és a gyerekeik. A könyvecske kicsi volt, kézitáskába való, több üres lapja nem volt, és Irenának nem volt kedve újabb lapokat kitépni. A könyvet a keresztanyjától kapta valamikor régen, rögtön meg is áldatta a tiszteletessel, gondolom, mindenki számára világos, hogy nem szabad kitépni a lapjait.

A bielski Anna és Maryla lerázhatatlanok voltak, átkarolták Irenát, hallgatatok ide, otthon maradt a férjük a gyerekekkel, senki nem tudja, hova letünk, hogy adhatunk hírt magunkról? A feszültség és elégedetlenség lármája töltötte be a vagonot, a nők ott tolakodtak körülötte, egyik a másikat túlkiabálva, míg Irena rosszul nem lett. Jelentkezett a gyermek, kopp-kopp, és hányingere lett. Ez annak a jele, hogy valamit nem tesz jól. További lapok kitépését megtagadta, és a könyvecskéket a kabátja alá rejtette. Mi van, ha épp a könyvecske miatt fogja rosszabbul érezni magát, mi van, ha a gyerekkel történik valami? Ki fog neki segíteni?

Az ingerült nők nem éreztek Irena könyvecskéje iránt semmilyen tiszteletet, ellenkezőleg, az üzenetek kiküldése fontosabb volt számukra minden imádságnál. Egymást túlkiabálva veszekedtek, és az egész transzport súlyát

Polgár Anikó

Orpheusz galériája IV.
(Kómosz és kísérete)

*A kép elmosódó, sötét. Éjszakai jelenet,
egy bulizó társaság. Kómosz a bal sarokban áll,
részeg pillája elnebezuít, baljából a lándzsa
csúszik kifelé, jobbjaiban a fáklya már-már
a combjához ér. Fiatalka, majdhogynem gyerek.
A zsenge fiútestet megvilágítja a fény,
csak a lecsüngő fej, az arc marad sötétben,
bíszien a fáklya lángja lefelé mutat.
Kísérete, a képet kiöltő vidám csapat
is arctalan: csak a lábukat látni, s a táncba ránduló
felsőtesteket. A nőknél férfiszandál,
női cicoma a férfiakon. Szőrös bőrön
itt-ott felvillanó ékszerék, egy-egy kecsesen
mozduló, izmos férfiláb. Kigyózó karok,
tekeredő végtagok: ilyenkor mindent szabad,
kijfordulhatnak önmagukból.
A kép kis bóján mutatja még a hangot is:
a csörgődob szinte csörren, s a két egymás felé
fordított tenyér már-már tapsba ér.
Érződik szinte még az összetaposott koszorúknak,
a földre kilocsant bornak is az illata.
A hangulat mámoros, de bágyadt,
már nem oly vadul tomboló.
A háttérben összefonódott ifjú pár,
az ő ajtajuknál örökdió Kómosz.
Körvonalaik elmosódtak, az egymáshoz döngölődő,
villódzó színekben mégis ott lüktet a bév,
szinte megmozdul a kép is általuk.*

Eurüdiké az ablakban

*Eurüdiké kibajol az ablakon,
lenéz a kastélyudvarba.
Lebbenti a függönyt és visszaereszti,
egyszerre van fönt és lent,
a történetben és azon kívüli is.
A szoba sötétjébe hozzászokott a szeme,
tudja, hogy a kiságyban a gyerek
szuszog, forgolódik, lerúgja a takarót.
Ebből a szögől nézve összemosódik
a kastély előtti színpad és a buszmegálló,
a lenti Eurüdiké és az itteni,
a száraz, súlyos vásznak
és az esőáztatta, átlátszó köpenyek.
A színpadon délcegebbnek tűnik Orpheusz,
zibálása nem ballasztzik ide,
csak éteri hangjának foszlányai.
Nem látszódnak a lenyírtalan szőrszálak
az orrlükében, sem a kerekre rágott körmei.
Milyen sóváran nézi azt az ottani,
azt a lenti Eurüdikét!
Mi ehhez képest a visongó gyerekek,
a szétdobált játékok fölött, a felesége válla
fölött átsikló, itthoni tekintete?
Orpheusz pózol, és ez jól áll neki.
Eurüdiké elégedetten mosolyog.
Aztán felsír a gyerek, s hangja elnyomja
a visszaeresztett függöny mögötti
fenséges zenét. Kiszáratva megindul a lift,
benne pityókásan dalolászó,
a szállásukra visszazsálingózó énekesek.*

váratlanul Irena vállára helyezték. Mintha éppen ő lehetne a megváltójuk. De hogyan? A vonat időközben egy ritkás erdőcskébe ért be, a vagonban sötét lett, és minden kilométerrel csökkent annak a reménye, hogy a sínek mellett valaki megtalálja a levélkét. A kérések egyre fokozódtak, majd követelőző és tolatkodó hangnembe kezdtek átmenni. Az Irenát nyagगतó nők azt állították, hogy imádkozni könyv nélkül is lehet, s állítólag vannak az imák közt fontosak, de kevésbé fontosak is. Például a könyörgés a jó termésért, minek nekünk a könyörgés a jó termésért? Vagy a tűz elleni ima, hát van itt valami tűz? Vagy a részegség ellen, hát ez nevetséges. A családunkért, a férjünkért, a gyerekeinkért kell imádkoznunk, s azért, hogy egészségesek legyünk, és minél hamarabb hazatérjünk. Hagyd meg ezeket az imákat, a többi, kevésbé fontos pedig segítsen rajtunk most.

Katalin odament Irenához, odahajolt hozzá, és megpróbálta túlharsogni a síneken zakatoló kerekeket.

– Miről tanakodtok itt? Segíts nekem is. Én miskolci vagyok, ki olvasná el itt magyarul a levélkémet? Írd meg nekem szlovákul vagy lengyelül.

A lengyel nemesasszony, Danuta letelepedett a priccsére. Nem tűnt úgy, mintha a kasub nő támadása kirázta volna belőle az öntudatot, s arcán megint fölünyes mosoly volt. Az imádságoskönyv lapjaiért folyó vitába gunyos hangnemben avatkozott be.

– Az imádságok nem segítenek nektek. De talán a papír igen, spóroljatok vele.

A cinikus megjegyzés fájdalmat okozott Irenának és elsírta magát. Hogy lehet ez a nő ennyire gonosz? Megtörölgette szemét és körbejárta tekintetét a homályos vagonban. Mindenfelől érezte a vérszomjas elvárás – tépd, tépd, tépd...

– Elmész majd gyónni és megvallod az igazat, meggyónod – nyugtaták őt a nők –, de most gyorsan, gyorsan, míg bele nem veszünk az erdők sűrűjébe...

Irena tépte a lapokat, a nők vágyakozva írták levélkéiket, azok meg úgy röpködtek ki a vagon résein, mint túl korán jött fecskék.

Már hetek óta tartott az út. A vonat egy darabig ment, aztán álldogált. Körülöttük ismeretlen vidék, ismeretlen síkság, itt-ott ritkás erdőcskével tarkítva. Minden, ami emberekre emlékeztetett, el volt törve, tönkretéve, elégetve, a fehér hófoltok közül úgy meredtek ki a kémények, mint hatalmas sírkövek. A vagonban is minden undorító és visszaszító volt – a bűzös priccsok, a padlón lévő nyílás köré ragadt kosz, az üresen zörgő vizeskannák, a kócos nők, időnkénti siránkozásai. Egész héten nem volt a vagonban semmi, amit érdemes lett volna megnézni. Kivéve az egyik reggelt. Irena tekintete egy kenyérszeletre tévedt, mely a szemben lévő priccs alatt volt. Valaki leejtette, elgurult, kitudja. Ott hevert és szinte kérte, hogy nyúljon utána. De várnia kellett estig. Egész nap szédült az éhségtől, a pocakjában a lábcskak türelmetlenül rugdostak, s mikor ránézett az otfelejtett kenyérszeletre, még jobban szédült. Már-már elhatározta magát, hogy egyszerűen felkapja és beszúrja a szájába. Azt azonban a nők észrevették, ezért inkább úgy döntött, kívárja, míg beesteledik. Estefelé elment a nyíláshoz, elhúzta a deszkát, leguggolt és elvégezte a szükségét. Visszarakta a deszkát a helyére, útban visszafelé lehajolt és ügyesen kihúzta a kenyérszeletet a priccs alól.

Reggel a krosnói Szonja sírásban tört ki. Valaki ellopta a kenyérét, amit félretett, elrejtette a kendője alá, hogy legyen későbbre is. Undok tolvajok, még a világ végén is meglopják az embert, kesergett. Milyen visszaszító!

Irena sajnálta. Együtt érzett Szonjával, vele együtt szenvedett, bűnbánattól vezérelve addig rágta a kendője sarkát, míg szinte teljesen szétszaggatta, de színt nem vallott. Szemrehányást tett magának, letörölte a könnyeit, gondolatban a pocaklakóhoz bújott és a belső mozgásokat figyelte. Ha saját magának kellett volna lopnia, biztos nem tette volna meg, de ki miatt gyötörődik? Mindenki látja! Este Szonja imádkozott és hangosan megjegyezte, bárcsak a kenyere hasznára lenne a tolvajnak, bárcsak jót tenne vele, s megtisztítaná a gondolatait a további gonosz tervektől. Az ima alatt Irena a hideg deszkafalhoz bújva sírt, szenvedett amiatt, amit elkövetett, de egyúttal vigasztalta a tudat, hogy Szonja nem haragszik rá, hogy tulajdonképpen már meg is bocsátott neki.

(részlet)

POLGÁR ANIKÓ FORDÍTÁSA